

Katholische Kirche in Polen

Tag des Judentums vom 17. Januar 2016

Im Jahr 1989 war es in der italienischen Kirche zu einer Initiative gekommen, welche mit der jährlichen Begehung eines „Tags des Judentums“ die Beziehung der katholischen Kirche mit dem Judentum vertiefen wollte. Diese Anregung fand im Ständigen Rat der italienischen Bischofskonferenz ein positives Echo. Als Tag dazu wurde der Vorabend der jährlichen Woche des Gebets der Einheit der Christen vom 18. bis 25. Januar gewählt, der 17. Januar. So wurde die Nähe zwischen der zwischenkirchlichen Ökumene und der Beziehung der Kirche zum Judentum ins Bewusstsein gerückt. 1998 nahm die polnische Kirche die Tradition des „Tags des Judentums“ auf. Es gab zunächst einen gewissen Widerstand dagegen; er äußerte sich die Befürchtung, durch einen solchen Tag könne das Christentum „judaisiert“ werden. Aber diese Befürchtung wurde schnell hinfällig.

Die polnische Tradition des „Tags des Judentums“ ist eindrucksvoll und vielfältig. Die zentrale Feier des Tags des Judentums findet jedes Jahr in einer anderen Stadt bzw. Diözese statt. Darüber hinaus wird der Tag in vielen weiteren Städten und Gemeinden begangen. Die Veranstaltungen zum „Tag des Judentums“, denen jedes Jahr ein biblisches Wort als Motto vorangestellt wird, können sich auch über eine Woche erstrecken. Religiöse Inhalte und die theologische Vertiefung der Beziehung von Kirche und Christentum zum Judentum stehen im Mittelpunkt der Veranstaltungen. Dazu gehören Versammlungen zum gemeinsamen Gebet von Christen und Juden – in der Regel mit einem Bischof und einem Rabbiner –, Podiumsveranstaltungen zum Jahresmotto oder zu anderen Themen der christlich-jüdischen Beziehung oder der Besuch jüdischer Friedhöfe. Auch Ausstellungen, Konzerte, Lesungen jüdischer Literatur oder Theateraufführungen können Teil des Programms sein. Die Konzeption und Organisation des Tags ist Aufgabe der Kommission der polnischen Bischofskonferenz für den Dialog mit dem Judentum, dem entsprechenden Komitee der Diözese sowie der Union der jüdischen Religionsgemeinschaft. Vor Ort beteiligen sich jeweils die katholische und – soweit vorhanden – jüdische Gemeinde wie auch die bürgerliche Gemeinde. Der 17. Januar 2016 stand unter dem Leitmotiv „Was tust du hier, Elija?“ (1 Könige 19,13). Eine Handreichung der Kommission für den Dialog mit dem Judentum gab Anregungen zur Versammlung im Gebet mit Schriftlesungen, einem Predigtentwurf, Gebetstexten der Päpste Johannes Paul II., Benedikt XVI. und Franziskus und Reflexionen zum Anliegen des Tags des Judentums und Empfehlungen zu seiner Begehung. Im Folgenden wird das Geleitwort vom Vorsitzenden der Kommission für den Dialog mit dem Judentum, Weihbischof Mieczysław Ciso (Lublin), wiedergegeben.

Minęła 50. rocznica zamknięcia II Soboru Watykańskiego, który wśród wielu dokumentów wydał Deklarację o stosunkach Kościoła do religii niechrześcijańskich, zatytułowaną *Nostra aetate*, a podpisaną dnia 28 października 1965 r. przez papieża Pawła VI. Wspólną cechą przyjętego stanowiska w Deklaracji wobec religii niechrześcijańskich, a zwłaszcza judaizmu, jest stanowczy zwrot katolicyzmu ku postawie dialogu i współpracy.

Treść Deklaracji w punkcie 4, traktującym o Żydach, można sprowadzić do trzech zasadniczych zagadnień. Pierwsze dotyczy różnorodnych

i głębokich więzi istniejących między Kościołem a narodem żydowskim. Więzy te wywodzą się z potrójnego faktu, mianowicie: mistycznej i typologicznej ciągłości Kościoła i starotestamentalnej społeczności żydowskiej, następnie jej roli w nosicielstwie dzieła zbawienia i Bożego Objawienia oraz żydowskiego pochodzenia kluczowych postaci nowej, zbawczej ekonomii, do których należą Chrystus, Maryja i Apostołowie. W konsekwencji tego

2

zakorzenienia Kościoła w judaizmie istnieje potrzeba wzajemnego „poznawania się i poszanowania”.

Drugim problemem poruszonym w Deklaracji jest przypisywana Żydom odpowiedzialność za śmierć Chrystusa i konsekwencje odrzucenia Go jako Mesjasza. Watykański dokument stanowczo odrzuca obarczanie za śmierć Chrystusa narodu żydowskiego jako całości, jak również Żydów żyjących współcześnie. Odpowiedzialność ta spada na zwierzchników żydowskich, jak również na Rzymian. Ostatecznie śmierć Chrystusa była aktem jak najbardziej dobrowolnym.

Powyższe stwierdzenia mają swoje odniesienie do słów św. Pawła zawartych w liście do Rzymian: „Bracia: Czyż Bóg odrzucił lud swój? Żadną miarą. I ja przecież jestem Izraelitą. (...) Nie odrzucił Bóg swego ludu, który wybrał przed wiekami. Pytam jednak czy aż tak się potknęli, że całkiem upadli? Żadną miarą. Ale przez ich przestępstwo zbawienie przypadło w udziale poganom, by ich pobudzić do współuczestnictwa. (...) Zatwardziałość dotknęła tylko część Izraela aż do czasu, gdy wejdzie do Kościoła pełnia pogan. I tak cały Izrael będzie zbawiony, (...). (...) gdy jednak chodzi o wybranie, są oni ze względu na przodków przedmiotem miłości. Bo dary łaski i wezwanie Boże są nieodwołalne” (Rz 11, 1nn). Chociaż Kościół jest nowym Ludem Bożym, nie można przedstawiać Żydów jako odrzuconych. Trzeba więc zatroszczyć się o to, aby w katechezie i głoszeniu Słowa Bożego nikt nie nauczał niczego, co nie licowałoby z prawdą objawioną o wspólnych korzeniach i wspólnym z Żydami dziedzictwie.

Trzecim wątkiem Deklaracji na temat Żydów jest napiętnowanie, a nawet oplakiwanie, pod wpływami ewangelicznej miłości, dokonanych wobec Żydów aktów eksterminacji, jakiegokolwiek dyskryminacji, jako sprzecznych z duchem Ewangelii. Chrystus podjął dobrowolnie z bezmiernej miłości śmierć za grzechy wszystkich ludzi, aby wszyscy dostąpili zbawienia. Zadaniem Kościoła jest przedstawiać krzyż Chrystusa jako znak zwróconej ku wszystkim miłości Boga. Jako dzieci Jednego Ojca wraz z Żydami modlimy się do Boga, traktując siebie nawzajem jako braci w człowieczeństwie i wierze Abrahamowej.

Papieże ostatnich pontyfikatów, mianowicie: Jan XXIII, Paweł VI, Jan Paweł II, Benedykt XVI i papież Franciszek wcielali w życie ducha deklaracji *Nostra aetate* słowem i działaniem (np. odwiedzanie synagog). Papieskie słowa pogłębiły świadomość chrześcijan o judaistycznych korzeniach, o tym, że istnieje wewnętrzna więź między judaizmem a chrześci-

3

jaństwem, że Żydzi są naszymi starszymi braćmi (Jan Paweł II), a nawet ojcami w wierze (Benedykt XVI), że antysemityzm jest grzechem, że kto

spotyka Chrystusa, spotyka judaizm, że z Żydami mamy budować wspólnotę braterstwa i przyjaźni. Potrzebne są wspólne braterskie spotkania, refleksja nad Słowem Bożym, wspólna modlitwa.

W naszej ojczyźnie, która była i jest wspólna dla chrześcijan i Żydów, w duchu Chrystusowej Ewangelii nie może mieć miejsca żadna wrogość, uprzedzenie, dyskryminacja. Nasza wspólna ziemia kryje prochy Żydów i Polaków. Stąd też, kiedy wskutek eksterminacji żydowskiego narodu przez niemieckich nazistów na polskiej ziemi, oprócz nielicznych ocalonych, pozostały jedynie tu i ówdzie ich groby, my winniśmy być strażnikami ich cmentarzy i mogił. Ten szacunek należy do naszej katolickiej kultury.

Kościół w Polsce uczynił już wiele w dziedzinie budowania braterskiej relacji z Żydami. Od lat osiemdziesiątych działa Komitet KEP ds. Judaizmu, organizujący już po raz 19 ogólnopolskie obchody Dnia Judaizmu, który kształtuje u wiernych świadomość wzajemnej więzi chrześcijan i Żydów. Kościół oplakuje też własne grzechy prześladowania Żydów, dyskryminacji, a nawet zadawania śmierci. Episkopat wydał też trzy listy pasterskie, występując w nich przeciw antysemityzmowi, łącznie z ostatnim, w 50 rocznicę wydania Nostra aetate. Okazywał solidarność z Żydami w sytuacji ograniczania ich obywatelskich praw. Organizuje sympozja i konferencje teologiczne z udziałem rabinów i przedstawicieli gmin żydowskich, tworząc klimat współpracy, eliminowania uprzedzeń i budowania zaufania. Soborowa Deklaracja jest dalej pisana braterskim działaniem, dziś jeszcze w ograniczonym zakresie, ale środowisk dialogu coraz bardziej przybywa.

Cieszy fakt odzewu ze strony żydowskiej na katolickie inicjatywy dialogu. Bez otwarcia, współpracy i współdziałania Żydów nie byłoby coraz liczniejszych owoców dialogu. W 2000 roku stu kilkudziesięciu rabinów i żydowskich teologów wydało o historycznym znaczeniu deklarację o współpracy i budowaniu wzajemnych więzi. Po ostatnim liście Episkopatu strona katolicka z wielką radością i nadzieją przyjęła listopadowe oświadczenie polskich rabinów zawierające satysfakcję z prowadzenia dialogu, akceptację wspólnych działań i wyrażającą wolę dalszej współpracy i budowania wspólnoty braterstwa.

Hasłem XIX Dnia Judaizmu w Polsce są słowa z 1 Krl 19,13: „Co ty tu robisz, Eliaszu?” Prorok Eliasz jest wiodącą postacią dla judaizmu, jak

4

i dla chrześcijaństwa. Jest on oczekiwany przez Żydów jako poprzedzający przyjście Mesjasza (Ml 3,23). Wraz z Mojżeszem objawia się Eliasz jako świadek i mesjański poprzednik Chrystusa w chwili przemieniania na górze Tabor. Dla chrześcijan i Żydów Eliasz symbolizuje walkę o wierność narodu w obliczu odejścia od wiary w jednego Boga, poprzez przyjmowanie pogaństwa. Eliasz doświadcza trudnych chwil zagrożenia, osamotnienia, a nawet rezygnacji, ale Bóg go ochrania nagradzając jego wierność zwycięstwem, a ostatecznie niebem.

Quelle: http://pliki.episkopat.pl/cms/pliki/c24326/o/Dzien_Judaizmu_2016_druk.pdf.